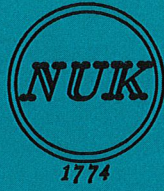

1

430306

ISSN 0353-9237

januar 1997

K NJIŽNIČARSKE
N OVICE

vol. 7

99501283

*****

SEDMA OBLETNICA
IZHAJANJA KNJIŽNIČARSKIH
NOVIC

*****

Dragi kolegi,

naše NOVICE praznujejo svojo sedmo obletnico izhajanja! Verjetno nas je ta jubilej vse nekoličko presenetil in prehitel, tako hitro so se zavrteli vsi ti meseci, ki so s seboj prinašali nove številke KNJIŽNIČARSKIH NOVIC, da smo medtem pozabili na bolj okroglo peto obletnico.

Sedma obletnica izhajanja je seveda najprej dokaz, da so se NOVICE "prijele", da jih potrebujemo, da jih beremo. In prav je tako! Če je v naši stroki nudenje informacij prvenstvena naloga, potem moramo poskrbeti, da bomo mi sami o vsem najprej obveščeni. Zato je pomembno, da izhajajo vsaj tako pogosto kot doslej, da izmenjujemo informacije, dokler so še vroče. To nam bo uspelo, če bomo vsi sodelovali in prispevali obvestila, novice, poročila...

Ob sedmi obletnici smo želeli KNJIŽNIČARSKIM NOVICAM nadeti novo podobo, jih na zunanji polepšati, kakor se spodobi za časopise s tradicijo. Upamo, da vam bodo takšne še bolj všeč!

Na koncu bi se rada zahvalila vsem, ki ste s svojim delom prispevali, da smo zamisel o ažurnem mesečniku tako dobro uresničili.

Knjižničarskim novicam želim še veliko novih številčk!

Vilenska Jakac-Bizjak

*****

ZBDS

*****

KRATKO POROČILO O
DELU ZBDS V LETU
1996 IN NAČRTI ZA
NAPREJ

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije povezuje osem regionalnih društev bibliotekarjev. Za izvajanje zastavljenih nalog so odgovorni zlasti: predsednik, namestnik predsednika, tajnik, urednik revije Knjižnica, računovodja, člani predsedstva in predsedniki sekcij in komisij ter upravnega odbora Kalanovega sklada. ZBDS nima zaposlenega profesionalnega osebja.

Od začetka mandatnega obdobja do konca leta 1996 je imelo predsedstvo ZBDS pet sej, prva je bila 13.12.1995 in zadnja 16.12.1996. Na sejah smo obravnavali aktualno problematiko slovenskih knjižnic in knjižničarstva ter poskušali članstvo o aktivnostih sproti obveščati v Knjižničarskih novicah.

Kot prvo nalogo smo si v ZBDS zastavili povečanje števila članov v posameznih območnih društvih, kajti ob koncu leta 1995 je bil član katerega izmed društev le vsak tretji knjižničar. Želimo tudi, da se čimveč knjižničarjev seznanijo z možnostmi in ugodnostmi, ki jim jih ponuja članstvo v društvu. Predsednica ZBDS se je z namenom, da se seznanijo s problemi posameznih društev in s problemi članov, udeležila sestankov nekaterih območnih društev. Predsednica in njena namestnica sta imeli v lanskem letu več različnih obveznosti - od govorov ob jubilejih knjižnic ter drugih oblik srečanj s

članstvom do predavanj. Tistim, ki jih nista uspeli obiskati, se opravičujeta.

V minulem letu smo začeli izgrajevati svojo lastno domačo stran na Internetu, ki je dostopna na naslovu:

<http://www.ctklj.ctl.si/zbds/>. Preko te domače strani so dostopne tudi domače strani nekaterih regionalnih društev. Izdelali smo zbirko o kratki zgodovini, ciljih in organih ZBDS ter jo natisnili v slovenskem in angleškem jeziku. Natisnili smo tudi etični kodeks in sicer v reprezentančni obliki in obliki zgibanke.

Že v minulem letu smo namerali vzpostaviti skupno podatkovno zbirko o članstvu v društvih, ki bi nam služila za poročila in analize. Ker smo (s pomočjo sredstev sponzorjev) uspeli pridobiti ustrezno računalniško opremo šele pred kratkim, bomo zbirko vzpostavili v letu 1997.

Čeprav smo pošiljali dopise v zvezi z nadaljevanjem postopka priprave in sprejema zakonodaje za področje knjižničarstva na vsa tri ministrstva, se postopek več kot leto dni ni premaknil z mrtve točke. Ugotovili smo, da se bo treba problema lotiti na drugačen način.

Pionirska knjižnica je dala pobudo za uvedbo nagrade za najboljšega književnega avtorja leta, vendar se v zvezi s to nagrado (kriteriji, vključene knjižnice, odbor za izbiro nagrajencev, potrebna finančna sredstva ipd.) predsedstvo ZBDS še ni uspelo uskladiti z željami predlagatelja.

Skupaj z Društvom knjižničarjev Dolenjske je ZBDS organizirala od 11. do 12. novembra 1996 strokovno posvetovanje z naslovom "Knjižnica in njeni uporabniki". Menimo, da so tovrstna srečanja potrebna in koristna za knjižničarje in se bomo pri organizaciji naslednjega posve-

tovanja, ko bomo obeležili petdesetletnico (samostojnega) društvenega delovanja slovenskih knjižničarjev, še posebej potrudili.

V minulem letu smo sodelovali z bibliotekarskimi društvi oz. njihovimi zvezami iz Hrvaške, Italije, Avstrije, Madžarske in Nemčije, Mednarodno zvezo bibliotekarskih društev in institucij (IFLA) ter Ameriškim bibliotekarskim društvom (ALA). Doma smo imeli stike med drugimi s slavističnim, andragoškim, bralnim in društvom književnikov.

Na velik posluš za naše delo smo naleteli pri Ministrstvu za kulturo, še posebej potem, ko je bil za ministra imenovan dr. Dular. Ministrstvo za znanost in tehnologijo pa je žal v minulem letu npr. ukinilo sofinanciranje izdajanja revije Knjižnica.

Različne knjižnice in posamezniki so se obračali na ZBDS s prošnjami za razne oblike finančne pomoči. Žal ZBDS sam tovrstnih sredstev nima, saj so vsa sredstva za delovanje, ki jih za posamezno leto uspe pridobiti na osnovi metodologije, ki velja za vse kandidate proračunskih sredstev, namenska in jih je potrebno tudi namensko porabiti. Med članstvom smo žal slišali govornice, da na račun članarin člani organov ZBDS potujemo po svetu (?). Omenili bi le, da prispevek iz članarin posameznega člana ne zadošča niti za naročnino na revijo Knjižnica, ki jo člani dobivajo. Za mednarodno dejavnost mora ZBDS vsako leto znova kandidirati pri ministrstvu za posebna namenska sredstva, ki jih mora porabiti točno za tiste mednarodne aktivnosti, ki so bile odobrene! To pomeni, da mora vzdrževati stalne stike z društvi sosednjih držav in s pomembnejšimi mednarodnimi združenji, ki so pomembna za nadaljnji razvoj naše stroke.

V letu 1997 bo ZBDS poleg rednih nalog posebno pozornost posvetila:

- sprejemu novih statotov območnih društev in ZBDS;
- petdeseti obletnici obstoja slovenskega knjižničarskega združenja (zbornik, razstava itd.);
- letnemu posvetovanju in volilni skupščini knjižničarjev konec oktobra v Portorožu ter
- promocijskim dejavnostim in pridobivanju sponzorjev.

Melita Ambrožič
Nada Češnovar

*UPRAVNI ODBOR
KALANOVEGA SKLADA
PRI ZVEZI
BIBLIOTEKARSKIH
DRUŠTEV SLOVENIJE*

**NATEČAJ ZA
NAGRADE
KALANOVEGA SKLADA
1997**

1. Nagrade Kalanovega sklada lahko prejmejo knjižničarski delavci za strokovna dela, ki pomembno prispevajo k oblikovanju teorije slovenske knjižničarske vede in k praksi knjižničarske dejavnosti. Nagrade so denarne, sredstva zanje se zbirajo namensko - v Kalanovem skladu.
2. Za nagrade Kalanovega sklada v obobju 1995-97 se lahko potegujejo strokovna dela s področja knjižničarstva, ki so nastala oz. bila objavljena v slovenskem ali tujem strokovnem tisku med 15.7.1995 in 15.7.1997.

3. Objavljena oz. neobjavljena strokovna dela lahko za nagrado predlagajo posamezna društva bibliotekarjev, Zveza bibliotekarskih društev Slovenije ali člani upravnega odbora Kalanovega sklada.

4. Pismene predloge za nagrade Kalanovega sklada morajo predlagatelji poslati najkasneje do 15. 8. 1997 na naslov: Kalanov sklad pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Če je za nagrado predlagano neobjavljeno delo, je predlogu potrebno priložiti izvirnik ali kopijo dela ter navesti, kako oz. kje je delo dostopno javnosti.

5. Upravni odbor Kalanovega sklada si pridržuje pravico, da nagrade ne podeli, če predložena dela po njegovi presoji ne ustrezajo razpisnim pogojem in kriterijem za strokovna dela.

*STROKOVNO
POSVETOVANJE IN
SKUPŠČINA ZBDS 1997*

**“KNJIŽNIČARJI PRED
NOVIMI IZZIVI”**

Naslednje posvetovanje Zveze bibliotekarskih društev Slovenije pripravljata predsedstvo zveze in Društvo bibliotekarjev Primorske, potekalo pa bo v Portorožu med 27. in 29. oktobrom 1997. V okviru posvetovanja bomo primerno obeležili petdesetletnico organiziranega društvenega delovanja slovenskih knjižničarjev (Društvo bibliotekarjev Slovenije je bilo namreč ustanovljeno decembra 1947), po-

delili bomo Čopova priznanja in nagrade Kalanovega sklada, skupščini v sprejem bo predložen novi statut ZBDS, potekale bodo volitve, seveda pa ne bomo pozabili na t.i. družabni del srečanja. Upamo, da se nam bo na posvetovanju pridružilo čimveč naših starejših kolegov, ki so marsikatero urico svojega prostega časa namenili ravno delu v društva oz. zvezi društev bibliotekarjev.

Na decembrskem sestanku predsedstva ZBDS je bila sprejeta tema naslednjega posvetovanja in imenovana organizacijski ter programski odbor posvetovanja. Organizacijski odbor bo kot predstavnik lokalnih organizatorjev posvetovanja vodil Viljem Leban, predsednik Društva bibliotekarjev Primorske, za koordinacijo priprav s strani predsedstva ZBDS pa je bila imenovana mag. Nada Češnovar, predsednica ZBDS. Za člane programskega odbora je predsedstvo imenovalo mag. Melito Ambrožič, Jelko Gazvoda, Danielo Leskošek, Srečka Mačka in Dragico Turjak.

Osrednja točka naslednjega posvetovanja bo **KNJIŽNIČAR**. Pri pregledu tem posvetovanj v zadnjem desetletju in še nekoliko nazaj smo namreč ugotovili, da smo kar malce pozabili na tiste, brez katerih bi še tako lepi prostori, bogate knjižnične zbirke, pa sodobna oprema in komunikacije bili neuporabni. Ob prehodu v novo tisočletje, v času hitrega razvoja tehnologije in komunikacij, v času, ko se tudi knjižnice vključujejo v tekmo za svoje mesto na t.i. informacijski hitri cesti, se tudi pred knjižničarji in knjižničarsko stroko pojavljajo novi izzivi. Koliko smo in se bomo knjižničarji pripravljani soočiti z njimi?

Osrednja tema posvetovanja ("*Knjižničarji pred novimi izzivi*") je dovolj široka, saj je možno problematiko predstaviti z različnih zornih

kotov in na različen način (tako v obliki referatov kot okroglih miz). Navedli bi le nekaj možnih tem referatov, da bi vas mogoče že zdaj vzpodbudili k pripravi prispevkov: lik knjižničarja; knjižničar in etični kodeks; odnos med knjižničarji in uporabniki (npr. otroci, mladostniki, ostareli, prizadeti ...); knjižničar in sodobna tehnologija; knjižničar in splošna dostopnost informacij in publikacij; knjižničarji in knjižničarska stroka danes in jutri; izobraževanje knjižničarjev za jutri; knjižničarji in razvijanje bralnih sposobnosti prebivalstva; knjižničarji in informacijska pismenost uporabnikov, prebivalstva; kako izboljšati status knjižničarjev v družbi; knjižničar v t.i. navidezni knjižnici; knjižničarji in ugotavljanje potreb uporabnikov; knjižničarji in kakovost knjižničnih storitev oz. njihov vpliv na razvoj in kakovost knjižničnih storitev; kadrovanje v knjižnicah; skrb za varnost knjižničnih delavcev itd.

Programski odbor bo sprejemal prijave referatov na obrazcu objavljenem v prilogi (naslov ter izvleček s približno 200 besedami) **najkasneje do 15. marca 1997**. O uvrstitvi predloženega referata v program posvetovanja (sprejetih bo približno 20 referatov) bodo predlagatelji obveščeni do konca meseca marca. Ker bo letošnje posvetovanje potekalo že v mesecu oktobru, programski odbor kasnejših prijav ne bo sprejemal. Prav tako prosimo vse, ki bi želeli v okviru posvetovanja organizirati okroglo mizo, predstavitev ipd. da to sporočijo do omenjenega datuma. Tudi za tovrstno aktivnost velja, da mora biti vsebinsko vezana na osrednjo temo posvetovanja.

Prijave sprejemamo na **naslov** ZBDS, Programski odbor, M. Ambrožič, NUK, Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Na isti naslov pošiljate

tudi celotna besedila sprejetih referatov, ki naj ne bodo daljša od 1 AP, pri njihovi sestavi in opremi pa morajo avtorji upoštevati navodila, ki veljajo za pisanje strokovnih oz. znanstvenih prispevkov v reviji Knjižnica. Tekste (na 3.5 palični disketi, z natančno oznako urejevalnika besedil, s katerim so oblikovani) bo programski odbor sprejemal **najkasneje do 1. avgusta 1997**. Predstavitev referatov brez njihove predhodne objave v zborniku posvetovanja (Knjižnici) ne bo možna. Avtorje še prosimo, da ob oddaji besedila referata navedejo, katere **pripomočke** potrebujejo za njihovo predstavitev (grafoskop, episkop, diaproskop, računalniško opremo, komunikacije ipd.).

Poleg tega, da vas predsedstvo ZBDS vabi k aktivnemu sodelovanju na samem posvetovanju, prosi vse, ki bi bili pripravljeni sodelovati pri organizaciji različnih aktivnosti ob petdesetletnici društva (razstava, zbornik, okroglo mize in razgovori, iskanje sponzorjev, izdelava promocijskih gradiv, stiki z bibliotekarskimi društvi v drugih državah ipd.), da se javijo na omenjeneni naslov. Vsaka pomoč bo dobrodošla!

Melita Ambrožič

*****

SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE

*****

KNJIŽNICE BREZ MEJA

"Knjižnice brez meja" je naslov srečanja bibliotekarjev iz Slovenije in Italije, ki se je odvijalo 5. decembra 1996 v Veliki Dvorani Liceja G. Galilei v Trstu. Srečanje, čigar namen je bil predvsem druženje in večje sodelovanje knjižnic ob meji, je potekalo v organizaciji Regionalnega inštituta za študij in dokumentacijo N.C.C.d.L. sindikata C.G.I.L. iz Trsta, gimnazije "Antonio Sema" iz Pirana v sodelovanju z Osrednjo knjižnico "Srečka Vilharja" iz Kopra.

Temeljni smoter srečanja je bil dosežen že s samo udeležbo knjižničarjev z obeh strani meje. Za govorniško mizo se je zvrstilo kar dvanajst govornikov. V razpravi so aktivno sodelovali knjižničarji in drugi prisotni, ter tako vzpostavili stik med različnimi ustanovami z zelo različnimi knjižnimi zbirkami in z raznoliko strukturo uporabnikov. V duhu srečanja "brez meja" so bili tudi prispevki, ki so zajemali zelo različna področja. Predsednica Združenja bibliotekarjev Italije za Furlanijo in Julijsko Krajino, Maura Sacher, je na primer govorila o nastanku, sestavi in upravljanju z zaključenimi knjižnimi fondi. Moj prispevek k temu srečanju je bila predstavitev sistema COBISS in možnosti tesnejšega sodelovanja in izmenjave podatkov s sistemom ISIS, ki se v Italiji čedalje bolj razvija. Amalia Petronio

iz Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper ter Liliana Dugan iz Gimnazije A. Seme iz Pirana sta prikazali podroben zgodovinski prerez bibliotekarskih dogajanj v Piranu. Drugi, večinoma šoiski knjižničarji, pa so predstavili svoje knjižne fonde, delo in težave, s katerim se srečujejo. Z domoznanskega vidika nas je pritegnilo predavanje prof. Gabrielle Parodi iz tržaške Semeniške knjižnice, kjer hranijo knjižno in arhivsko zapuščino starega koprškega semenišča. Knjižnica je javna, izredno zanimivo sestavo njenega fonda pa zelo hitro popisujejo s programom ISIS Biblio.

V skupni sklepni izjavi so udeleženci srečanja zapisali, da se nameravajo ponovno srečati, in sicer nakjasneje naslednjo pomlad v Kopru, ter k sodelovanju povabiti tudi kolege bibliotekarje iz sosednje Hrvaške.

Ivan Markovič

VALVASOR SE JE SIMBOLIČNO VRNIL V KRŠKO

V krškem Kulturnem domu je bila 25. septembra 1996 predstavitev celotnega popisa knjig, ki jih je v svoji zbirki imel kranjski polihistor Janez Vajkard Valvasor in so zdaj last zagrebške Metropolitane, po pogodbi iz leta 1914 pa jih hrani Nacionalna i sveučilišna knjižnica v Zagrebu. Katalog z naslovom "Bibliotheca Valvasoriana" prinaša na 860 straneh 2.630 naslovov v 1.530 zvezkih (literatura pogosto omenja 10.000 knjig Valvasorjeve knjižnice, a k temu podatku je prištetih 7.300 grafik in skicirne knjige za posamezna Valvasorjeva

dela). Knjige je kataloško obdelala sestra Božena Kukulja, katalog pa je priredil, napisal predgovor in sestavil indekse prof. Vladimir Magić, za natis sta poskrbela Valvasorjev odbor pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti ter Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb v 400 izvodih. Prve štiri izvode je dr. Matjaž Kmecl, predsednik Odbora, slovesno podelil Metropolitani, Valvasorjevi knjižnici v Krškem, knjižnici na Bogenšperku in hrvaški Akademiji znanosti in umetnosti.

Ob tej priliki so si slovenski in hrvaški raziskovalci Valvasorjevega življenja, predstavniki obeh ministrstev za kulturo, oba veleposlanika in povabljeni gostje v krški Valvasorjevi knjižnici ogledali tudi razstavo "Od Trubarja do Valvasorja". Razstava poskuša predstaviti slovensko zapisano in z natisom posredovano besedo od prvih začetkov v dobi reformacije do konca 17. stoletja, ko je svoje življenje sklenil človek, ki je slovenskemu kulturnemu in zgodovinskemu mozaiku dodal izjemno pomemben kamenček - Janez Vajkard Valvasor. Težko je prodirala ta beseda v omiko, kulturo in znanost in si našla vzporedno pot z besedami drugih narodov, zato so bili izjemno dragoceni tudi prispevki, ki so v drugih jezikih svetu odkrivali obstoj tega malega naroda, njegovo življenje in kulturo.

Vse predstavljeno gradivo hranimo v Krškem, kraju, ki je bilo v tem mozaiku dogajanj vedno bolj ob robu, a vendar vedno prisotno. Njegova najstarejša kulturna zgodovina je povezana s kulturo vsega slovenskega prostora; imena Adam Bohorič, Jurij Dalmatin, Ivan Ungnand so imena začetnikov slovenskega pismenstva, a tudi imena, ki so del Krškega; tudi Primož Trubar, "oče slovenske pisane besede",

se Krškemu ni povsem izognil - služboval je v bližini, v župniji sv. Helene v Loki pri Radečah in v Šentjerneju, njegov nauk in njegovo delo, ki ju je v Krškem širil tudi predikant Janez Weixler, sta tu dobila močan ugled in podporo. Podprla sta ga tudi Janez Krstnik Valvasor, lastnik bližnjega leskovškega gospostva, in njegova žena Emerencijana, rojena Khisl - v družini vodilnih kranjskih protestantov in podpornikov znanosti in slovenske protestantske književnosti - pa tudi njuni nasledniki Mosconi. Inocenc Moscon (med drugim lastnik gospostva Krško) in njegova žena Ana sta bila tudi graditelja Lutrove kleti v Sevnici.

Oporoka Janeza Krstnika Valvasorja, napisana v leskovškem gradu, je bila temelj obstoja in delovanja druge veje Valvasorjev na Kranjskem, iz katere izhaja tudi polihistor Janez Vajkard, ki je svojo življenjsko pot zaključil ravno v Krškem septembra 1693. leta. Verjetno mu je zadnje dneve lajšal leskovški (krški) župnik dr. Gašper Tunckelsteiner, humanist in kot Valvasor zbiralec starin in antičnega denarja iz Nevioduneuma, ki je zbiral kulturnozgodovinsko gradivo našega področja tudi za dr. Janeza Ludvika Schonlebna, slovenskega duhovnika in zgodovinarja, pisca mnogih knjig in razprav.

Tu so se leta 1640 naselili tudi kapucini in nam ohranili dragoceno dediščino v svoji knjižnici, ki je za današnjo krško in slovensko kulturo pravi biser. Precej originalnega gradiva, ki ga razstava predstavlja, je iz te knjižnice. V njej se je študijsko poglobljaj tudi pater Rogerij iz Ljubljane (Mihael Krammer), v letih 1711 do 1713 predstojnik krškega samostana, baročni pridigar, ki je sobratom in ostalim duhovnikom v pomoč zapustil zbirko govorov "Palmarium empyreum (Zma-

govita nebesa)". V knjižnici je ohranjenih tudi vseh pet zvezkov "Svetega priročnika", pridig kapucina Janeza Svetokriškega iz let 1691-1700. Rokopisna kapucinska kronika, ki so jo v Krškem skrbno začeli pisati 118 let po ustanovitvi samostana in na podlagi listin zabeležili tudi nekaj dogodkov za nazaj, je danes dragocen vir za krško zgodovino, žal pa niti z besedico ne omenja pomembnega krškega "meščana" Janeza V. Valvasorja. Morda bi o njegovem življenju v Krškem kaj več zvedeli iz zapuščine dr. Tunckelsteinerja, če bi jo uspeli kje najti. Ob imenu tega župnika je v kroniki zabeležen tudi podatek, da so kapucini prenehali pridigati pri sv. Janezu zaradi "tedenskih iger ob nedeljah". To morda pomeni, da so se v tem obdobju vršile v Krškem pasijonske igre, kajti Romuald Štandreški je bil nekaj časa tudi gvardijan samostana v Krškem. Ali gre za Romualda Štandreškega (Lovrenca Marušiča), zapisovalca znamenitega "Škofjeloškega pasijona" ali zgolj za kapucina soimenjaka? Posebno skrb pa smo pri predstavitvi seveda namenili Valvasorju, saj ima danes knjižnica v Krškem, ki nosi njegovo ime, veliko dragocenega gradiva (originalne in faksimilirane izdaje njegovih del in zbirko dokumentarnega gradiva).

Poleg zapisane besede od začetkov slovenskega pismenstva do konca baročne dobe poskuša razstava predstaviti tudi njene tvorce in okolja, kjer je nastajala. Pri pripravi, predvsem pa v tem zapisu, smo dali poudarek deležu Krškega v slovenski kulturni prostor, ne le zato, ker tu živimo, ampak tudi zato, ker je ta manj znan, nakazuje pa, da ravno v tem obdobju Krško le ni bilo tako na obrobju. Razstava bo odprta do konca letošnjega leta.

Vsi, ki so Valvasorjevo delo v Krškem predstavili: dr. Kmecl, prof. Magić, dr. Emilijan Cevc in dr. Andrija Mohorovičić v imenu obeh akademij, dr. Janez Dular in Seadeta Midžić v imenu ministrstev za kulturo, veleposlanika Matija Malešič in Miljenko Žagar, prof. Jaro Dolar, ki je v letih 1982-1984 urejal in zdaj ponovno predstavil dragocenosti krške kapucinske knjižnice, domači organizatorji ter vabljeni so potem obiskali še kulturno središče krške občine Kostanjevico na Krki, kjer je dr. Dular otvarjal razstavo "Kulturna dediščina meniških redov".

Opomba: Naslov zapisa je povzet po naslovu M. Zlobca v "Delu", 26. 9. 1996 (ker izjemno "simbolično" nakaže naše misli in občutja ob tem dogodku, za kar iz Valvasorjeve knjižnice avtorju čestitamo).

Ljudmila Šribar

PREDSTAVITEV V KOSOVELOVI KNJIŽNICI

Mladinsko revijo Galeb, ki izhaja v Trstu prav gotovo poznajo vsi Slovenci, ki živijo v Italiji, manj pa poznajo to izredno kvalitetno in lepo revijo v Sloveniji. Njeni ustvarjalci so poleg zamejskih tudi priznani umetniki iz Slovenije. Tako nas vsak mesec v Galebu očarajo nove ilustracije Mojce Cerjak, Marjete Cvetko, Magde Tavčar, Klavdija Palčiča in seveda drugih, uživamo pa tudi ob iskrivih pesmih Bine Štampe Žmavc, Miroslava Košute ... skratka, naših najboljših ustvarjalcev.

Kosovelova knjižnica je v četrtek, 5. decembra Galeb predstavila svo-

jim bralcem - pravzaprav so se zamejski ustvarjalci Galeba predstavili številnim, predvsem mlajšim pa tudi odraslim obiskovalcem knjižnice. Tako se je Marko Kravos predstavil s svojo pravljico, Vera Poljšak in Magda Tavčar pa sta najmlajšim v besedi in sliki pokazali kako ustvarjata zabavi strani: uganke, rebuse in pesmice. Svoje delo pri reviji so predstavili tudi: Vesna Benedetič, Kristina Kovačič, Peter Furlan, Živa Pahor in Andrej Furlan.

V razgovoru z otroki pa je glavna urednica Majda Železnik povedala, da Galeb izhaja že 43 let, zadnjih pet let v barvah in želi, da bi še dolgo izhajal. Galeb namreč že več let pestijo hude finančne težave. Urednica je še povedala, da so sodelavci revije le najboljši ustvarjalci tako iz Slovenije kot iz zamejstva, zelo radi pa sodelujejo tudi otroci v rubriki Šolarji pišejo, pa tudi maslovnica je njihovo delo. Pomembno je tudi to, da prav objave v Galebu dajo pobudo založnikom za izdajo knjige, slikanice.

Ob koncu je urednica poklonila vsem prisotnim otrokom zadnjo številko Galeba - to je bilo imenitno Miklavževo darilo, ki so se ga otroci zelo razveselili. Z veseljem pa bodo še naprej pričakovali vsako novo številko Galeba.

Dolgoletna sodelavka revije Magda Tavčar je ob tej priliki razstavila svoje imenitne ilustracije, ki bodo na ogled do 31. decembra.

Prav bi bilo, da bi vsaka knjižnica v Sloveniji lahko ponudila otrokom v branje to lepo in tudi poučno revijo in s tem tudi dali priznanje vsem, ki kljub težkim razmeram še vztrajajo in poskrbijo, da Galeb izide vsak mesec. Naslov uredništva je: Galeb, Ul. dei Montecchi 6, Trst, telefon (040) 779-6390, v Sloveniji pa jo lahko

naročite na naslov: Distriest d.o.o.,
Partizanska 75/a, 6210 Sežana.

Marija Godnič

STROKOVNO SREČANJE MLADINSKIH KNJIŽNIČARJEV

12. februarja 1997 bo srečanje mladinskih knjižničarjev v **Knjižnici A. T. Linharta v Radovljici**, Gorenjska cesta 27. Srečanje se bo začelo ob 10. uri.

Radovljiški knjižničarji nam bodo pripravili ogled svoje knjižnice in še nekaterih znamenitosti v mestu (Šivčeva hiša, čebelarški muzej itd.), v popoldanskem času pa je možen ogled rojstnih hiš Franceta Prešerna, Matija Čopa, Frana S. Finžgarja ali Janeza Jalna. Podroben program seveda še ni izdelan, vendar so gostitelji zagotovili, da bo poučen in prijeten obenem.

Za začetek nam bodo pripravili **Ta veseli kviz** ali A.T. Linhart in njegov čas. Tekmujeta po dve ekipi na enkrat, v vsaki so trije reševalci, kolegi kot gledalci spodbujajo in pomagajo. Tekmovalci odgovarjajo na vprašanja, prepoznavajo odlomke besedil, pomerijo se v risanju in igralskem nastopu. Njihovega znanja in spretnosti razsodniki bodo: gospod baron Naletel, njegova gospa in prof. Jože Šifrer. Knjižničarji, ki bodo tekmovali, dobijo vse podatke v virih (ali pa jih izbrskajo iz spomina):

- Kalan, Filip: Anton Tomaž Linhart. Lj., PK 1979 (Znameniti Slovenci).
- Linhart, Anton Tomaž: Županova Micka. Veseli dan... Lj., MK...

- Zupančič, Mirko: Anton Tomaž Linhart. Lj., MK 1984 (Obrazi).
- članka v Mohorjeven koledarju 1995: Šifrer, Jože: A.T. Linhart in njegova Županova Micka; Vidic, Marko: Zgodovinar A.T. Linhart.

Odhod posebnega avtobusa iz Ljubljane bo s Kongresnega trga ob 9. uri. V avtobusu je 50 sedežev, prijave bomo zbirali v Pionirski knjižnici v Ljubljani in sicer na januarskem strokovnem srečanju (8. januarja) ali po telefonu (061)317-269.

Tilka Jamnik

PRAZNIK KNJIGE

2. in 23. april

Mednarodna zveza za mladinsko književnost (International Board on Books for Young People) - IBBY je proglasila 2. april, rojstni dan Hansa Christiana Andersena, za **mednarodni dan knjig za otroke**. Ta dan po svetu in v Sloveniji praznujemo že od leta 1967. Pionirska knjižnica v Ljubljani ter mladinske in šolske knjižnice po vsej Sloveniji pripravijo svoje osrednje prireditve, na katerih pesniki, pisatelji in ilustratorji, skupaj z otroki doživljajo čar mladinske literature.

Najpomembnejša ob tem prazniku pa je poslanica otrokom sveta, ki jo pripravita vsako leto pisatelj in ilustrator iz ene od držav, članic IBBY. Avtorja poslanice mednarodnega dne knjig za otroke 1997 sta pesnik dr. Boris A. Novak in akademski slikar Matjaž Schmidt. Moto poslanice je: *Otroštvo je poezija življenja. Poezija je otroštvo sveta*. Tako bo 2. aprila 1997 slo-

venska poslanica obkrožila naš planet, saj smo jo poslali v preko devetdeset držav in na vse kontinente.

23. aprila 1996 smo v Sloveniji prvič, pa tudi zelo uspešno, praznovali **svetovni in slovenski dan knjige**. Tako imamo sedaj v istem mesecu dva praznika, posvečena knjigi. Želeli bi, da bi oba dneva lepo in uspešno proslavila knjige, tudi za otroke, zato vabimo pisatelje, prevajalce, ilustratorje, založnike, knjigarje in knjižničarje, da se pri-družijo proslavljanju obeh prazni-kov. Še posebej naj to velja za leto 1997, ko bomo 2. aprila praznovali tridesetletnico mednarodnega dne knjig za otroke in bo otrokom po vsem svetu spregovorila slovenska poslanica.

Tanja Pogačar

DOGODKI IN PRIREDITVE V LETU 1997

(informacija predvsem za
mladinske in šolske
knjižničarje)

Februar

8. februar - slovenski kulturni praznik

Marec

začetek mednarodnega knjižnega kviza: *vse o hrani*

April

2. april - mednarodni dan knjig za otroke

Poslanica otrok sveta avtorjev Borisa A. Novaka in Matjaža Schmidta: *Otroštvo je poezija življenja. Poezija je otroštvo sveta.*

2. april - otvoritev razstave v Pionirski knjižnici v Ljubljani: *Pesnik Boris A. Novak in ilustrator Matjaž Schmidt*

10.-13. april - mednarodni sejem knjig za otroke v Bologni

23. april - svetovni dan knjige

konec aprila - Bologna po Bologni

Maj

15. maj - mednarodni dan družine

15. maj-3. julij - evropski mesec kulture Ljubljana 97

September

8. september - mednarodni dan pismenosti

17. september - dan zlatih knjig
Pikin festival v Velenju

Oktober

5. oktober - mednarodni dan učiteljev

6.-12. oktober - teden otroka

15.-20. oktober - mednarodni knjižni sejem v Frankfurtu

17. oktober - mednarodni dan boja proti revščini

Frankfurt po Frankfurtu v Ljubljani
Slovenski knjižni sejem v Ljubljani

27.-29. oktober - Strokovno posvetovanje ZBDS v Portorožu

BIB 97 - bienale ilustracij v Bratislavi

November

20. november - univerzalni dan otrok

Slovenski bienale ilustracije v Ljubljani

Tanja Pogačar

*****

VISOKOŠOLSKE KNJIŽNICE

*****

IZOBRAŽEVANJE UPORABNIKOV INFORMACIJ V KNJIŽNICI EKONOMSKO- POSLOVNE FAKULTETE

V svoji predstavitvi ne morem govoriti o splošno veljavnem modelu uvajanja obiskovalcev knjižnice, saj tega v Sloveniji še ni, marveč le o izkušnjah, ki temeljijo na večletnem sodelovanju na tem področju s prof. Filovo in na izhodiščih, ki jih je za konferenco uporabnikov COBISS leta 1995 pripravila mag. Ambrožičeva.

Predstaviti želim dejavnost, do katere je pripeljala obojestranska potreba: na eni strani knjižničarka, ker zaradi povečanega obiska z individualnimi uvajaji ni mogla več obvladovati situacije, na drugi strani študentova, ne glede na to, ali je njegov interes prostovoljen, prisiljen, voden ali načrtovan. Naš skupni cilj je samo eden: znati se v knjižnici in rešiti svoj informacijski problem. Vemo, da imajo probleme le motivirani ljudje, torej nam bo pri reševanju le-teh lažje. Vemo pa tudi, da je obiskovalcu najtežje od vsega izraziti informacijsko potrebo na način, ki bi omogočil knjižničarju njegovo razumevanje in pomoč pri reševanju le-te. Pri tem negativno deluje tudi človeška psiha. Na poti do novega se vedno znova raje zatekamo nazaj k znanemu, kot pa da se potru-

dimo premagati ovire. Ameriški psiholog Stephen Haslam zatrjuje, da človek refleksno zavrača novosti, do katerih se mora dokopati s težavo.

Najprej se torej vprašamo, kdo so ti naši obiskovalci, do kolikšne mere so motivirani in kaj pričakujejo od nas. Med njimi so izredno pomembni profesorji. Ko jih prepričamo, da je knjižnica že prerasla svoj tradicionalni koncept in jim to kot prvim tudi pokažemo, jih previdno in vljudno, pa vseeno individualno naučimo uporabljati vse te možnosti na način, ki ne bo poudarjal naše premoči v znanju, bodo večinoma pripravljeni na sodelovanje z nami. Seveda pa je za to potrebna strokovna usposobljenost, obvladovanje informacijske tehnologije in sposobnost komuniciranja. Ko smo vzbudili profesorjev interes in si pridobili njegovo naklonjenost, bo ta vzvod za študentovega.

In kako se pri nas začne novo študijsko leto. Profesor nam odstopi dve uri, ne le zato, da bi mu s tem zapolnili luknjo pri predavanjih, marveč, ker se uvajanje snovno ujema z njegovimi predmeti - v 1. letniku s Poslovno informatiko, v drugem z Informatiko z uporabo računalnika in v 4. letniku s smernimi seminarji. Poleg individualnih izvajamo še skupinska - uvodna predavanja s pomočjo grafoskopa in prosojnic. Študentom - novincem razdelimo pisna navodila ali zgibanke. v manjših skupinah potekajo vaje za iskanje preko terminala. Pred tem moramo ugotoviti predznanje, ki so ga srednješolci prinesli s seboj in temu prilagoditi svoje izvajanje, da ne izzveni kot dolgočasno ponavljanje (npr. za dijake II. gimnazije, ki so jim bibliotečne inštrukcije in internet povsem blizu) ali golo teoretiziranje (za tiste s I. gimnazije ali Srednje

ekonomske šole, ki se z online iskanjem še niso srečali). Ker na našo fakulteto gravitirajo mariborski, celjski, ptujski in ravenski srednješolci s Slovenj Gradcem bi bilo dobro pridobiti informacije o njihovih bibliopedagoških urah.

Ker smo v smernice za delovanje KISUM-a zapisali tudi sodelovanje pri izobraževanju, le-tega izvajamo kooperativno z Univerzitetno knjižnico. Gre za dogovor o kompetencah, obsegu in globini informacij, ki jih bo posredovala posamezna knjižnica.

In kakšna je vsebina izobraževanja

V **1. letniku** namenjamo 2 uri za 330 študentov v dveh skupinah pri predmetu Poslovna informatika, ki v letniku obsega 90 ur.

Bruc spozna tip knjižnice in njeno umeščenost v knjižnični sistem. Seznanj se s prostorsko orientacijo, tehničnimi in vizualnimi pripomočki (napisi), postavitevjo gradiva, organiziranostjo zbirk (učbeniška, informacijska), vrsto in obliko katalogov in informacijskih virov. Nauči se ločevati med različnimi vrstami gradiva in spozna knjižnični red. Spozna tudi OPAC: kaj nudi in kako deluje, kakšni je vstopni in odjavni protokol, kakšna so orodja za pomoč in njegovo osnovno iskalno strategijo. In nazafnje, kaj je to signatura in kako lahko knjigo sam najde v prostem pristopu.

2. letnik - 2 uri za 277 študentov na univerzitetni in 120 na višješolski stopnji pri predmetu Informatika z uporabo računalnika, ki obsega 120 ur predavanj in vaje.

Tu se osnovna informacija, pridobljena v preteklem letu, nadgradi. Seznanimo jih z dodatnimi informacijskimi možnostmi (bazami na

CD-ROM-ih, ultranetom, z online podatkovnimi bazami). Pokažemo jim važnejše ukaze in opozorimo na dodatne možnosti iskanja s pomočjo Boolovih operatorjev, indeksom predmetnih oznak. Vzbudimo jim predstavo o strukturi bibliografskega zapisa in njegovih elementih za selektivnost (jezik publikacije, letnica, izdaja, povzetek). Pri tem je izredno pomembna izbira konkretnih primerov, s katerimi nadaljujemo še 2 uri pri vajah v računalniški učilnici. Študenti morajo pri asistentu, ki odlično obvlada OPAC, rešiti 3 konkretne naloge. Profesor običajno zastavi eno do dve vprašanji iz te snovi tudi pri pisnem kolokviju.

4. letnik - smerni seminar: marketing obsega 30 ur v letnem semestru

podjetništvo - 60 ur

bančništvo in finance - 30 ur

Predavanje za skupino največ do 30 udeležencev poteka v prvem delu v fakultetni čitalnici (v večernem času 1 do 2 uri). Predvsem jih v množici informacij opozarjamo na nujnost selekcije, na sposobnost oceniti vrednost informacije. Seznanimo jih z zgradbo dokumenta, vključno s pravilnim navajanjem virov in literature.

Skupina do 10 študentov nadaljuje delo v Univerzitetni knjižnici. Strokovni referent in profesor posameznega smernega predmeta pripravita skupaj temo, ki jo potem informacijsko celovito obdelajo, študenti pa sami izvedejo iskanje (npr. baza ABI INFORM, SSCI, WISO, idr.).

Poleg tega poteka v računalniški učilnici UKM vsak ponedeljek med 13³⁰ in 14¹⁵ še uvajanje v OPAC za naključne obiskovalce in vsak torek v istem času prikaz možnosti uporabe interneta, ki je namenjen

študentom vseh letnikov in vseh fakultet.

Pri predstavljeni temi pa je najpomembnejše permanentno in kakovostno izobraževati knjižničarje, da bodo lahko ti izobraževali svoje uporabnike. S tem pa smo spet pri njihovem neustreznem statusu, ki v fakultetni knjižnici pomeni nepedagoškega, še več, administrativnega delavca, ki je v njej predvsem zato, da knjige izposoja. Njegov prispevek pri podpori pedagoškega in raziskovalnega procesa izveni zgolj kot verbalna fraza. Pri tem mu je v veliko pomoč še računalnik, torej ni razloga za njegovo slabo voljo zaradi preobilice dela. Srednješolski knjižničarji so s svojimi prizadevanji za izenačitev s pedagoškim kadrom in možnostjo napredovanja dosegli veliko. Morali bi se zgledeovati po njih, saj opravljamo enake naloge za bistveno zahtevnejšega obiskovalca. Ne nameravamo se izenačevati z univerzitetnimi profesorji, ki morajo skozi habilitacijske postopke. Okolje, v katerem delamo, predvsem pa naše resorno Ministrstvo, pa bi nam vendarle moralo omogočiti nadaljnje izobraževanje in ga kasneje tudi upoštevati pri nagrajevanju ali napredovanju. To ne bi smelo biti prepuščeno dobri volji tajnikov ali dekanov na posameznih fakultetah, marveč bi morali to pravico in dolžnost vnesti v ustrezne akte, ki naj jih tako kot v primeru srednjih šol potrdi Svet za visoko šolstvo pri MŠŠ.

Tako radi se zgledujemo po razvitem knjižničarskem svetu. Izobraževanje uporabnikov je tam že zdavnaj eden najpomembnejših sestavnih delov knjižnične dejavnosti. Na Švedskem in nekaterih drugih nordijskih državah je na primer v študijskih programih posameznih fakultet predviden 15 do 20 urni tečaj v 3. ali 4. letniku študija. Na podiplomski stopnji namenjajo 70

ur skupinskemu delu petnajstih udeležencev. Za specializirana področja povabijo zunanje strokovnjake. Izobraževanje izvajajo za to usposobljeni ljudje, katerih status povsem ustreza njihovemu poslanstvu.

Pa mi? Komu s svojimi prizadevanji pravzaprav delamo uslugo? Našemu obiskovalcu, ki ga preko knjižnice in računalniške pimenosti pripeljemo do informacijske, ali profesorju, ki mu zapolnimo delček obveze. Menim, da neposredno in dolgoročno pridobivamo predvsem mi sami z uveljavljanjem našega statusa in ugleda knjižnice, v kateri delamo.

In še predlogi, ki bi jih morali uresničiti v naši knjižničarski praksi:

- v študijske programe obeh univerz bi morali uvesti integrirano izobraževanje o uporabi knjižničnih informacijskih virov (okrogla miza "Pomen visokošolskih knjižnic za uspešen študij, pedagoško in raziskovalno delo", Ljubljana, oktobra 1996)
- izobraževanje kot pomembno knjižnično dejavnost vključiti v standarde za visokošolske knjižnice
- zagotoviti ustrezen kader in ga moralno in materialno vzpodbujati za nadaljnje izobraževanje
- svoje okolje na različne načine seznanjati s potrebo in možnostmi izobraževanja.

Ko bomo dosegli to, se pri svojem delu ne bom več bala, da bom že naslednje leto spet vljudno in previdno prepričevala drugega profesorja, naj mi vendar odstopi vsaj dve uri svojih predavanj.

Zdenka Petermanec

NEKAJ MISLI OB PREUREDITVI KARTOGRAFSKE ZBIRKE ODDELKA ZA GEOGRAFIJO FILOZOFSKE FAKULTETE

Tik pred začetkom novega šolskega leta, 27. septembra 1996, smo v knjižnici Oddelka za geografijo na Filozofski fakulteti otvorili prenovljene prostore kartografske zbirke. Dolga leta smo opozarjali vodstvo fakultete na neprimerno shranjevanje kartografskega gradiva in potrebo po dokončni ureditvi zbirke. Ker pa je prostorska stiska kronični problem vseh šestnajstih knjižnic Filozofske fakultete, smo prišli na vrsto šele letos. Poleg izposojevalnega pulta smo dobili nove omare za stenske karte, atlase in videokasete, delovni pult s petimi sedeži za uporabnike ter računalniški kotiček za terminalski priključek in čitalec CD-ROMov. S tem upamo, da bomo za več let zadostili potrebam po shranjevanju gradiva, uporabnikom pa omogočili normalno delo z zemljevidi, saj je izposoja na dom omejena le na zgibane karte. Kartografska zbirka je v sobi 219a (2. nadstropje) in je odprta vsak dan od 10. - 14. ure.

Kartografska zbirka je bila sestavni del Oddelka za geografijo že ob njegovi ustanovitvi leta 1919. Pouk geografije in znanstveno-raziskovalno delo bi bilo brez kartografskega gradiva nemogoče. Do začetka sedemdesetih let je zanjo skrbel laborant ali asistent, potem pa je postala sestavni del knjižnice in s tem javno dostopna tudi zunanjim uporabnikom. Tedaj smo pričeli tudi s sistematično inventari-

zacijo, v sredini osemdesetih let pa tudi s klasifikacijo in katalogizacijo zemljevidov po pravilih za mednarodni standardni bibliografski opis ISBD (CM). Od leta 1995 poteka on-line vnos v bibliografsko bazo COBIB.

Kartografska zbirka je konec leta 1995 obsegala 34.000 zemljevidov vseh vrst in 350 atlasov. V bodoče bo tu shranjena tudi zbirka multimedijskega gradiva za potrebe didaktike in metodike pouka geografije (videokasete, CD-ROMi, prosojnice, diapozitivi, digitalne karte). Med kartografskim gradivom izstopajo vse vrste kart slovenskega ozemlja, od katerih so najstarejše avstrijske in italijanske topografske karte v merilu 1:25.000 in 1:75.000 iz druge polovice 19. stoletja. Sledijo različne izdaje predvojnih jugoslovanskih kart, nato izdaje Vojnogeografskega inštituta v Beogradu iz petdesetih let ter najnovejše osnovne državne topografske karte 1:25.000 Geodetske uprave Republike Slovenije. Prav tako imamo popolno zbirko temeljnih topografskih načrtov slovenskega ozemlja v merilu 1:5.000 in 1:10.000 ter vse vrste tematskih kart (pregledne, občinske, planinske, turistične, avtokarte, geološke). Naši uporabniki najbolj pogrešajo vegetacijske in pedološke karte Slovenije, ki na žalost še niso izšle. Poleg slovenskega ozemlja hranimo tudi različne vrste kart drugih držav in celin, predvsem avtokarte in načrte mest. Teh se v zadnjih letih vse bolj poslužujejo tudi negeografi, med njimi slovenski popotniki, ki so postali naši redni obiskovalci. Letno naraste zbirka za okrog 200 kart.

V letu 1995 je kartografsko zbirko obiskalo 6.577 uporabnikov, ki so si v čitalnico ali na dom izposodili 10.100 enot kartografskega gradiva, kar je predstavljalo pribli-

žno eno petino celotne izposoje v Knjižnici Oddelka za geografijo OHK. Med rednimi obiskovalci so predvsem študenti t. i. prostorskih ved - geografije, geologije, geodezije, arhitekture, urejanja krajine, biologije, sledijo profesorji in delavci Filozofske fakultete, srednješolci za potrebe maturitetnih nalog in drugi. Izposoja in obisk sta se v zadnjih desetih letih podvojila, kar povzroča veliko obrabo gradiva in odpira celo vrsto problemov (zaščita kartografskega gradiva, plastificiranje kart da ali ne, fotokopiranje in zaščita avtorskih pravic, zagotavljanje obveznega izvoda, itd.). V času vse večje produkcije kartografskega gradiva na elektronskih medijih se postavlja tudi vprašanje pridobivanja, shranjevanja in uporabe digitalnih kart.

Slovenska bibliotekarska literatura s področja ureditve kartografskih zbirk je zelo skromna. Pogrešamo tudi popis tovrstnih zbirk, saj je njihova lokacija, obseg in aktualno stanje slabo poznano. Večina jih deluje v okviru muzejev in arhivov, ki pa so bolj ali manj zaprtega tipa in širšemu krogu uporabnikov neznan. Upamo, da se bo pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije v bodoče ustanovila tudi sekcija za neknjižne zbirke, kjer bi lahko prišlo do izmenjave izkušenj glede organizacije in pravih delovanja takih zbirk.

Podobna sekcija na evropskem nivoju deluje v okviru zveze LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche) kot delovna skupina "kartotekarjev" (Groupe des Cartothécaires). Sekcija je bila ustanovljena leta 1978 in ima danes 250 sodelavcev, od tega jih je 70 zaposlenih v institucijah, ki so uradne članice skupine LIBER. Sekcija združuje bibliotekarje v kartografskih zbirkah najrazličnejših evropskih institucij (knjižnicah, ar-

hivih, muzejih, kartografskih založbah) ter jim nudi pomoč pri dokumentaciji kartografskega gradiva, izobraževanju, ustanavljanju regionalnih delovnih skupin, pri izdelavi (nacionalnih) bibliografij ter katalogov regionalnih zbirk, pri restavriranju in konzerviranju gradiva, pri izdelavi računalniškega kataložnega sistema. S svojimi konferencami vsaki dve leti pomembno prispeva k boljši strokovni usposobljenosti upravljalcev kartografskih zbirk in s tem tudi k večjemu zadovoljstvu njihovih uporabnikov.

Na konferenci v Barceloni leta 1992 je bila ena izmed programskih nalog tudi sodelovanje z bibliotekarji kartografskih zbirk Srednje in Vzhodne Evrope. Tako smo bili na 9. konferenco v Zürichu leta 1994 s temo "Kartografske zbirke v prehodnem obdobju: digitalne karte" povabljeni tudi udeleženci iz Rusije, Estonije, Poljske, Madžarske in Slovenije. Konference sta se udeležili Bibijana Mihevc z Inštituta za geografijo in Ida Knez Račič iz knjižnice Oddelka za geografijo Filozofske fakultete ter predstavili poster z naslovom Slovenia on maps today. Delo je potekalo v obliki referatov, okroglih miz in predstavitev najnovejših kartografskih dosežkov. Ustanovljena je bila delovna skupina za Srednjo in Vzhodno Evropo. 10. konferenca s temo "Načrtovanje nove kartografske zbirke" je potekala letos v Berlinu, a je žal minila brez udeležbe slovenskih predstavnikov. Naslednja, 11. konferenca bo leta 1998 v Krakovu. Referati vseh konferenc so objavljeni v reviji The LIBER Quaterly oz. v elektronski obliki na Internetu, kjer ima sekcija tudi svojo domačo stran. Njen naslov je:

<http://www.konbib.nl/kb/skd/liber>.

Ida Knez-Račič,
Mojca Dolgan-Petrič

*****

PREDSTAVLJAMO VAM

*****

OTVORITEV NOVE STAVBE FRANCOSKE NACIONALKE

Toliko razvpita in kontroverzna zgradba francoske nacionalne knjižnice v pariški četrti Tolbiac je bila odprta za javnost 18. decembra lani. Pravzaprav je bilo svečanih otvarjanj že več: dan prej je predsednik republike Jacques Chirac odkril spominsko ploščo z novim imenom knjižnice *Bibliothèque François Mitterand*, hommage pokojnemu francoskemu predsedniku, ki velja za duhovnega "očeta" tega pariškega in malone vsedržavnega projekta stoletja (marca 1995 je slovesno prevzel stavbo ob zaključku gradbenih del in jo predal v roke bibliotekarjem, da jo napolnijo z vsebino, vendar funkcionalne otvoritve žal ni več dočakal). Tega decembrskega dne sta nas pozdravila minister za kulturo g. Douste-Blazy in prvi mož knjižnice, g. Jean Favier, brez odvečnih govoranc, saj je bilo v preteklih letih prelitega precej črnila in hude krvi. Povabila sta nas na ogled zgornjega nivoja (*haut-de-jardin*) z vsem, kar ponuja uporabnikom, na koncu pa so nam pokazali še enourni film o nastajanju tega arhitektonskega giganta. Naš namen ni zadrževati se pri gradbeno-tehničnih značilnostih projekta (ki ostaja slejkoprej sporen), raje bi poudarili tisto, kar so v sprehodu zaznale bibliotekarske oči, in vse skupaj podkrepili z nekaj številkami.

Knjižnica še vedno ne deluje v celoti. Nivo, ki smo ga videli, je na-

menjen najširši uporabi in publiki: član lahko postane vsak, ki je dopolnil 18 let ali pa ima francosko maturo (*baccalauréat*). To pomeni velik preobrat pri dostopnosti publikacij in informacij, saj je znano, da so nekatere tuje nacionalke zelo restriktivne pri komunikaciji gradiva, pogosto pa je dostopno samo izbrancem in do izkaznice ni lahko priti. Na voljo je 1.600 čitalniških sedežev v več različnih čitalnicah, v prostem pristopu pa je za zdaj 180.000 zvezkov (od tega 2.500 naslovov tekočih periodik), ki sledijo Deweyevi klasifikaciji; do leta 2000 naj bi se število zvezkov povzpelo na 350.000, pri čemer niso štete mikrooblike, digitalizirani dokumenti, avdiovizualna in multimedijska gradiva. Direktor knjižnice g. Philippe Béval (g. Favier je kot predsednik po hierarhiji nad njim) je povedal, da število sedežev omogoča frekvenco 10.000 uporabnikov na dan, kar pomeni štiri milijone študijskih ur na leto. Število študijskih mest se bo povečalo še za 2.000 leta 1998 z odprtjem spodnjega nivoja (*rez-de-jardin*), ki pa bo namenjen izključno raziskovalcem, profesorjem, žurnalistom, skratka, t.i. "eliti", ki od nekdanj kraljuje v stari knjižnični stavbi in ima rada pri delu svoj mir. Nasprotno pa gradiva ne zapadejo segregaciji, tako da bodo lahko tudi "zgornji" uporabniki neovirano uporabljali dokumente, locirane v prostem pristopu "spodaj". Izmenjava gradiv in dostava iz katerekoli izmed štirih stolpov do katerekoli čitalnice je namreč popolnoma robotizirana. A do tega je še dobro leto, zato ostanimo "zgoraj".

Nivo je razdeljen v deset tematsko ločenih čitalnic oz. delovnih prostorov: štiri čitalnice za literaturo in umetnost, ena za tehnične in eksaktne vede, naslednja za pravo, ekonomijo in politične vede,

še ena za filozofijo, zgodovino in antropološke vede. Tudi nivo za raziskovalce bo sledil tej razvrstitvi. Poleg prej naštetih se nahajajo časopisna čitalnica, AV dvorana in seveda bibliografski informacijski center. Raba tako zasnovane knjižnice je za začetnika zelo zahtevna, zato organizirajo posebne uvajalno-informativne ure.

Osrednja zanimivost informacijskega centra naj bi bil računalniški katalog s 6 milijoni zapisov, ki pa bo pripravljen šele konec 1997. Osebe je naletelo na precej težav pri združevanju prej samostojnih katalogov oz. podatkovnih zbirk, nadalje je treba popravljati lokacijske podatke, itd. Terminali so bili prižgani, opravili smo nekaj testnih iskanj najbolj znanih francoskih avtorjev in referenčnih del, a smo dobili zelo malo zadetkov: pojasnili so nam, da za zdaj pregledujemo le 185.000 zapisov na CD-ROMu, torej zapise za gradiva v prostem pristopu. Dodatno težavo je predstavljala kroglična miška, ki pri nas ni ravno pogosta, in če je nisi vaje, se kar dobro namučiš, da jo usmeriš v zeleno polje. Francoski vzajemni katalog (poleg kataloga nacionalke bo vseboval kataloge 30 univerzitetnih in 20 osrednjih pokrajinskih knjižnic) bo zamujal še bolj, saj fuzija predvidoma ne bo končana pred letom 2000. Dodatno informacijsko podporo nudijo CD-ROMi, več tisoč klasičnih bibliografskih pomagal, enciklopedij, slovarjev, biografskih leksikonov in druge referenčne literature.

Časopisna čitalnica ima v prostem pristopu zadnje številke okoli 150 tednikov in nadaljnjih 150 mesečnikov splošnejšega značaja ob hkratni ponudbi več CD-ROMov (tudi t.i. polni teksti) in referenčnih del za iskanje člankov. AV dvorana je pravo razkošje, saj uporabniki lahko pregledujejo dokumente (zvo-

čne posnetke, filme, digitalizirane dokumente, multimedijo itd.) kar na 53 ekranih! V procesu prenosa dokumentov na druge medije posvečajo največjo pozornost narodni zupščini in redkim dragocenim gradivom.

Ob vsem tem bogastvu bogastvu bo nacionalka ohranila prav vsa poslopja, ki jih že ima: staro stavbo na rue Richelieu in tri dislocirane enote v provincah (npr. restavratorski center v Sablé-sur-Sarthe). Richelieu, v kateri se gnete 10 milijonov knjig, bo postala muzej narodovega spomina z dovolj prostora za razcvet posebnih zbirk (900.000 kartografskih dokumentov, milijoni enot slikovnega gradiva, pol milijona rokopisov, glasbeni tiski...), saj bodo knjige v enem letu vse preseljene na Tolbiac. Tako se je končala burna debata o vsebini stare in nove stavbe, zmagala je zdrava pamet (med številnimi "izvirnimi" predlogi je bil npr. ta, naj bi Richelieu hranila vse knjige do 1945, Tolbiac pa vse kasnejše; ali pa cvetka, da bi Richelieu ohranila vse knjige, ki jih že ima in zaključila kariero, vse nove pa bi šle na drugi breg Seine - s tem bi bili vsi učinki robotizacije izničeni, saj bi se čakalni čas na gradiva celo podaljšal, namesto da bi se skrčil na minimum). Na ta način imamo enotno institucijo z enim vodstvom na več lokacijah, *Bibliothèque nationale de France*, naziv Bibliothèque François Mitterrand pa se nanaša le na novo stavbo. Levi in desni breg, preteklost, sedanjost in prihodnost se tako zlivajo v lepo zaključeno celoto z enciklopedičnim značajem, saj nabavna politika enakovredno upošteva vsa področja znanosti in umetnosti. Predvidoma bodo vsako leto kupili okrog 93.000 monografij.

Še nekaj podatkov: nova knjižnica bo delovala z letnim prora-

čunom med 900 in 1,2 milijarde frankov (med 24,3 in 32,4 milijarde SIT). Število osebja: Richelieu 1.200, Tolbiac 2.500. Razstavne površine na Tolbiacu: 1.200 m². Na obeh bregovih Seine je do aprila na ogled razstava *Tous les savoirs du monde*, ki prikazuje vse razvojne faze človeštva od klinopisnih tablic do Interneta.

Odprtost: torek-sobota 10-19, nedelja 12-18, ob ponedeljkih zaprto. Letna članarina: 200 frankov, 100 za študente (5.400 oz. 2.700 SIT) za haut-de-jardin.

Pred bibliotekarji je zdaj priprava raziskovalnega nivoja, selitev vseh knjig in periodik, kup nalog na področju računalniških katalogov in ni dvoma, da bo leta 1998 sledila še katera slavnostna otvoritev. Naj Francozi le otvarjajo, saj imajo kaj. <http://www.bnf.fr>

Dare Balazic

*****

MEDNARODNA SREČANJA

*****

“KNJIGA, KNJIŽNICE, ZALOŽNIKI IN ZAKONI”

(Mednarodni kolokvij o
pravnem položaju knjige,
knjižnic in založništva na
Hrvaškem, Zagreb, 6.-
7.12.1996)

Namen kolokvija in udeleženci

Hrvaško bibliotekarsko društvo je kolokvij organiziralo v sodelovanju z Društvom hrvaških književnikov,

Grupacijo založnikov in knjigarn ter Društvom hrvaških književnih prevajalcev, pokrovitelji srečanja pa so bili Ministrstvo za kulturo RH, Ministrstvo za znanost in tehnologijo RH, Ministrstvo za šolstvo RH in Svet Evrope. Kolokvij je bil posvečen zakonskim predpisom o knjigi, knjižnicah in založništvu na Hrvaškem ter njihovi primerjavi z ustreznimi predpisi v drugih evropskih deželah. Udeležencev je bilo skoraj sto. Kot predstavniki ZBDS smo se kolokvija udeležili Rajko Slokar, Eva Kodrič-Dačić in Melita Ambrožič.

Organizatorji so na kolokvij povabili predstavnika Sveta Evrope, ki vodi program “Knjige in arhivi” (Giuseppe Vitiello), predstavnike bibliotekarskih društev iz Slovenije, Bosne in Hercegovine, Makedonije, Madžarske in Slovaške, dekana znanstvene fakultete s področja informacijskih znanosti, ki deluje v okviru Univerze Robert Gordon v Aberdeenu (dr. Iana M. Johnsona), pa predstavnico nemškega inštituta za bibliotekarstvo iz Berlina Elizabeth Simonovo (ki je pripravila referat, ni se pa udeležila srečanja) in seveda predstavnike založnikov, knjigarn ter književnih prevajalcev. Na programu je bilo kar 21 referatov, časa za njihovo predstavitev in razprave pa le dober dan, zato je bilo kar malce težko slediti referentom. Ker so bili vsi referati za nas, ki se tako neuspešno “spopadamo” s pripravo in sprejemom zakonodaje za področje knjižničarstva, še posebej zanimivi, smo pogrešali njihovo predhodno publiciranje v zborniku kolokvija.

Resorna ministrstva složna pri pripravi zakonodaje

Najprej moramo vsekakor posebej pohvaliti angažiranje hrvaškega bibliotekarskega društva, ki nas je pri

knjižničarski zakonodaji takorekoč čez noč prehitelo. Predlog novega hrvaškega zakona o knjižnicah (ki je v postopku sprejemanja) je na kolokviju predstavil sam **hrvaški minister za kulturo** g. Biškupić, ki je tudi sicer po besedah hrvaških kolegov "prijeten sogovornik" in naklonjen pobudam s strani društva. Ne le, da mu je uspelo uskladiti interese treh resornih ministrstev, pa še finančnega na koncu, seznanil nas je tudi s skupnimi načrti oz. programom ministrstva za kulturo in ministrstva za šolstvo, ki naj bi v nekaj naslednjih letih finančno podprli izgradnjo hrvaškega KIS.

Minister je prepričan, da hrvaško knjižničarstvo zaostaja za potrebami uporabnikov, knjižnice še niso medsebojno dovolj povezane in mnoge med njimi niso sposobne izvajati funkcij informacijskega središča. Predstavnika ministrstva za znanost in tehnologijo ter ministrstva za šolstvo sta bila podobnega mnenja in na kolokviju se ni razvila neprijetna razprava, kakršni smo bili priča na našem blejskem posvetovanju. Že po uvodnih govorih in predstavitvi predlaganega besedila zakona si se zato moral nehote vprašati, kaj je vendar narobe z nami, slovenskimi knjižničarji, da nimamo moči in mehanizmov, s katerimi bi prepričali tri ministrstva, da bi po več kot letu dni vendar že lahko našla pot za nadaljevanje priprave novega zakona...

Osnovne značilnosti predloga Zakona o knjižnicah (september 1996)

Trenutno še veljavni zakon ima naziv Zakon o knjižnični dejavnosti in knjižnicah, predlagatelji novega so naziv skrajšali. Zakon v 60-tih členih ureja vprašanja knjižni-

čarstva, določa vrste knjižnic, knjižnično gradivo, zgradbo in upravljanje knjižnic, knjižničarske strokovne nazive, obvezni izvod, status in naloge Narodne in univerzitetne knjižnice ter druga vprašanja povezana z delovanjem knjižnic. **Knjižničarstvo** je po zakonu dejavnost, ki se izvaja kot javna služba. Definirani so namen in vsebina te dejavnosti ter knjižnično gradivo. Določila Zakona pa veljajo za vse javne in privatne knjižnice, ki so odprte za javnost. V posebnem členu je poudarjeno, da Republika Hrvaška podpira in vzpodbuja razvoj knjižničarstva kot dejavnosti posebnega pomena za kulturni razvoj, za razvoj šolstva in izobraževanja, znanosti, gospodarstva in sploh za celoten družbeni razvoj.

Zakon pozna naslednje **vrste knjižnic**: narodno, splošne, šolske, visokošolske, splošnoznanstvene in specialne. Standarde za posamezne vrste knjižnic sprejme Ministrstvo za kulturo na predlog Knjižničnega sveta. Zaradi zagotavljanja splošnega dostopa do publikacij in informacij vsem prebivalcem, je vsaka občina dolžna ustanoviti splošno knjižnico kot samostojno ustanovo oz. opravljanje dejavnosti splošne knjižnice poveriti najbližji občinski ali mestni knjižnici. (Izvedeli smo npr. da je na Hrvaškem kar 477 občin in mestnih občin, 330 jih nima splošne knjižnice!).

Zakon podrobno določa, kdo lahko **ustanovi (ukine)** knjižnico (lahko je tudi več ustanoviteljev) in pod kakšnimi pogoji (uresničevanje letih strokovno preveri ustrezna matična knjižnica!) ter **način upravljanja** knjižnice oz. njene organe (ravnatelj, upravni odbor, vodja, knjižnični odbor). Seznam vseh knjižnic vodi ministrstvo za kulturo na osnovi posebnega pravilnika. Redna **sredstva** za delovanje knjižnic zagotavljajo njihovi ustano-

vitelji, sredstva za posebne programe pa tudi druge pravne in fizične osebe. Sredstva za izvajanje posebnih nalog v okviru hrvaškega KIS se zagotavljajo iz državnega proračuna in preko resornih ministrstev.

Knjižnice delujejo v okviru enotnega hrvaškega KIS. Najvišji strokovni in svetovalni organ je **Knjižnični svet** R Hrvaške. Določena je sestava Sveta: po enega člana imenujejo resorna ministrstva, četrtega rektorski zbor hrvaških univerz, kar tri (!) pa Društvo bibliotekarjev Hrvaške.

Za zagotavljanje trajnega, bolj organiziranega in sistematičnega dela pri razvoju in pospeševanju knjižničarstva, opravljajo določene knjižnice (matične knjižnice) še naloge **matične dejavnosti** za več knjižnic določenega (teritorialnega) področja ali za posamezno vrsto knjižnic. Na predlog Sveta za knjižničarstvo izda minister za kulturo Pravilnik o matični dejavnosti, s katerim se določi tudi mreža matičnih knjižnic. Sredstva za izvajanje matične dejavnosti se zagotavljajo iz državnega proračuna in sicer iz sredstev, namenjenih za posebne funkcije znotraj hrvaškega KIS.

Poglavje o **knjižničnih delavcih** po našem mnenju ni najbolj spretno pripravljeno, saj hkrati navaja strokovne nazive, pa pogoje za opravljanje določenih del, poleg tega pa meša pridobivanje strokovnih nazivov in nazive formalne šolske izobrazbe. Tako strokovna dela v knjižnicah opravljajo pomožni knjižničarji, knjižničarji, diplomirani knjižničarji, višji knjižničarji in knjižničarski svetniki. Preberemo lahko: "Diplomirani knjižničar ima končan študij knjižničarstva, oziroma končan kakšen drug visokošolski študij in dopolnilni študij knjižničarstva ter položen strokovni izpit za diplomiranega knjižničarja." (!?) Naziva

višji knjižničar in knjižničarski svetnik podeljuje Knjižnični svet.

Predlog Zakona rešuje tudi vprašanje **obveznega izvoda** (rešitve bomo prikazali kasneje v tekstu), podrobnejša določila glede ravnanja z obveznim izvodom in posebnimi ukrepi za njegovo zaščito in varovanje pa naj bi urejal Pravilnik o obveznem izvodu, ki ga na predlog Knjižničnega sveta izda minister za kulturo. Slednji mora izdati tudi Pravilnik o **varovanju** knjižničnega gradiva in Pravilnik o **reviziji in odpisu** knjižničnega gradiva.

Narodna in univerzitetna knjižnica v Zagrebu po določenih Zakona opravlja knjižnično in informacijsko dejavnost narodne knjižnice Republike Hrvaške in osrednje knjižnice Univerze v Zagrebu ter tudi znanstveno-raziskovalno in razvojno dejavnost za potrebe hrvaškega knjižničarstva in KIS. Knjižnica je središče hrvaškega knjižničnega sistema in temu ustrezno so nanizane tudi njene funkcije. Zanimivo je, da se naši sosodje niso čutili "dovolj bogate", da bi se lotili delitve knjižnice na narodno in univerzitetno (strokovni argumenti so v končni fazi le prevladali), so pa knjižnico razdelili organizacijsko na t.i. narodni in univerzitetni del, ki ju vodita dva ravnatelja. Celotno knjižnico vodi t.i. glavni ravnatelj, ki ga imenuje in razrešuje hrvaška vlada, ravnatelja narodnega oz. univerzitetnega dela pa imenuje in razrešuje svet knjižnice. Za glavnega ravnatelja je lahko imenovana oseba z najmanj visoko strokovno izobrazbo in objavljenimi pomembnimi znanstvenimi in strokovnimi prispevki. Za ravnatelja dela knjižnice pa mora kandidat izpolnjevati pogoje, ki so predpisani za t.i. diplomiranega knjižničarja.

Med kazenskimi določbami bi mogoče omenili le predvidene denarne kazni za kršitelje predpisov o

dostavi obveznega izvoda, saj te dosegajo znesek 10.000 KN (250.000 SIT), kar je za hrvaške razmere kar precej. V prehodnih določbah pa je navedeno preimenovanje iz starih strokovnih nazivov v nove (primer: strokovni naziv bibliotekar se prevede v strokovni naziv diplomirani knjižničar, višji bibliotekar v višji knjižničar, bibliotekarski svetnik v knjižničarski svetnik itd.) in časovni roki, v katerih morajo knjižnični delavci opraviti strokovne izpite (Izpitna komisija naj bi delovala pri Knjižničnem svetu RH).

Pravni predpisi v očeh referentov in udeležencev

Kot sem že omenila, smo lahko spremljali predstavitev enaindvajsetih referatov s področja knjižničarstva, knjige in založništva. Poskušala bom le na kratko predstaviti njihovo vsebino, saj bodo celotni teksti natisnjeni, upamo, da kmalu.

Prvi tematski sklop je bil posvečen predpisom o knjigi in knjižničarstvu v Evropi. Predstavnik Sveta Evrope je predstavil program "Books and Archives", E. Simon pa je v svojem prispevku predstavila t.i. knjižno verigo v Nemčiji t.j. pot knjige od avtorja do založnika in prodajne mreže ter njeno povezavo z bibliografsko kontrolo (obvezni izvod, nemški nacionalni knjižnici). I. Papp, predstavnik madžarskega bibliotekarskega društva, je predstavil glavna izhodišča njihovega zakona o knjižnicah, katerega priprava tudi teče že nekaj let. Besedilo še ni v postopku sprejemanja, naj pa bi potekala zadnja usklajevanja med knjižničarji in upravnimi telesi. R. Slokar je spregovoril o nasprotujočih si interesih, ki so spremljali pripravo besedila t.i. zakona o knjižnicah in drugih

knjižničnih informacijskih organizacijah v Sloveniji in ki so uspeli po nekaj letih dela postopek priprave besedila ob koncu leta 1995 zaustaviti.

O ustanavljanju, financiranju in upravljanju knjižnic v novem hrvaškem zakonu so spregovorili trije referenti. Na razlike med trenutno še veljavnim zakonom iz leta 1973 in predlogom besedila novega zakona je opozorila A. Katić-Crnković (razlika je že v samem nazivu, terminologiji, vlogi knjižnic, ustanavljanju knjižnic, definiciji knjižničnega gradiva ipd.). Menila pa je, da predlog zakona premalo natančno predpisuje strokovne pogoje, ki jih mora izpolnjevati knjižnica, da bi lahko opravljala funkcijo matične knjižnice in da so nazivi strokovnih kadrov nedosledni, prav tako pogoji, ki jih mora izpolniti knjižnični delavec, da bi lahko opravljal določena dela. O novih izzivih, ki se postavljajo pred nacionalne knjižnice 21. stoletja in zahtevajo od njih nove pristope v organizaciji in upravljanju, pa tudi spremembe v zakonskih določilih, je v svojem prispevku govorila D. Skender, D. Katalenac pa je bil dokaj podroben glede tega, kaj vse naj bi zakon o knjižnicah zajemal oz. kaj pripravljeni predlog ne vsebuje, pa bi zaradi zagotovitve ustreznega položaja splošnih knjižnic moral.

Tematski sklop o izobraževanju knjižničarjev in izdajateljev se je začel z zanimivim prispevkom o britanskih izkušnjah pri razvoju izobraževalnih programov za izdajatelje in knjigarje, ki jih je zelo sistematično in pregledno predstavil Ian M. Johnson. O knjižničarski stroki, izobraževanju in napredovanju knjižničarjev je govoril prispevek A. Horvat. Avtorica je opozorila, da predlog zakona o knjižnicah res govori o tem, da mora

delati v knjižnicah ustrezno šolano osebje, ne govori pa o potrebi po permanentnem izobraževanju knjižničnega osebja ter o pravici in dolžnosti knjižničarjev, da se nenehno izobražujejo in izpopolnjujejo. Opozorila je tudi na nasprotje med težnjami visokošolskih ustanov, ki želijo dati študentom knjižničarstva čimbolj splošno izobrazbo, da bi bile možnosti njihovega zaposlovanja čimbolj odprte, knjižnice pa iščejo kadre, ki bi lahko takoj opravljali določena, dokaj ozko specializirana dela. Zaradi tega naj bi nov zakon ohranjal možnost t.i. strokovnega napredovanja na delovnem mestu. D. Stančin-Rošić je bila zelo kritična glede nenehnega strokovnega izpopolnjevanja knjižničarjev na Hrvaškem, saj je prepričana, da je nesporna le dolžnost knjižničarjev, da se izpopolnjujejo in izobražujejo, ko pa iščemo v zakonskem predlogu kaj zapisanega o pravici do izobraževanja, ugotovimo, da tudi novi predpisi pozabljajo na omenjeno problematiko.

V četrtem sklopu z naslovom (?) Knjižnične službe in sodelovanje (ki bi bil prav lahko priključen drugemu sklopu) je v svojem prispevku T. Aparac spregovorila o zakonskih osnovah za delovanje visokošolskih knjižnic (Zakon o univerzah, Zakon o znanstveno-raziskovalni dejavnosti), namreč, ali so z njimi ustvarjeni ustrezni temelji za preobrazbo in razvoj univerzitetnih knjižničnih sistemov na Hrvaškem. Menila je, da določila temeljnih univerzitetnih in fakultetnih aktov ne obravnavajo v zadostni meri vprašanja organizacije in delovanja visokošolskih knjižnic. Opozorila je na dejstvo, da sta v razvitih državah mesto in vloga visokošolskih oz. univerzitetnih knjižnic utemeljena na zavesti o nujnosti in pomenu univerzitetne knjižnične infrastrukture za delo in razvoj samih univerz, zato bi tudi

hrvaški univerzitetni akti morali visokošolskim knjižnicam nameniti več prostora. Zanimivo razmišljanje o vrstah storitev oz. uslug, ki naj bi jih uporabnikom nudile splošne knjižnice, je pripravila M. Šegota-Novak. Splošne knjižnice morajo poleg t.i. tradicionalnih storitev, ki danes niso prav nič izgubile na pomenu, izkoriščati tudi nove informacijske in komunikacijske pridobitve (Internet, mobitel, kabelska televizija...) in z njihovo pomočjo uporabnikom ponuditi tudi "nove" storitve. Avtorica je menila, da v splošnih knjižnicah niso zadovoljivo izkoriščeni niti fondii niti knjižnično osebje, saj ne obstaja profesionalna zavest o tem, kaj knjižnice lahko in tudi morajo delati, na drugi strani pa tudi uporabniki nimajo jasno oblikovanih zahtev, saj je v njihovi zavesti knjižnica še vedno sinonim za mesto, kjer si izposodijo knjigo, ki jo potrebujejo. Kritična je bila tudi do predloga zakona o knjižnicah, ki omenjeno problematiko obravnava na splošno - nič ne prepoveduje, vse omogoča, ni pa dovolj zavezujoč! Zastavila je tudi nekaj vprašanj glede zagotavljanja temeljnih knjižničnih storitev za vse prebivalce Hrvaške pod enakimi pogoji, pa glede modernega managementa in marketinškega pristopa v splošnih knjižnicah, glede plačevanja storitev ipd.

Drugi dan kolokvija je bil namenjen obravnavi pravnih predpisov, ki zadevajo tako knjižnice kot založnike in knjigarnarje ter razmišljanju o možnostih njihovega medsebojnega sodelovanja.

Opredelitev obveznega izvoda v predlogu zakona o knjižnicah je predstavil J. Stipanov. Predlog razširja definicijo gradiva, ki sodi v obvezni izvod tudi na vso avdiovizualno gradivo in del elektronskih publikacij. Obvezni izvod tako zajema praktično vse dokumente, ki

so namenjeni javnosti, ne glede na medij oz. nosilec informacije. Dolžnost brezplačnega dostavljanja obveznega izvoda publikacij nalaga založnikom (v roku največ 30 dni po izidu publikacije). Založnik mora Narodni in univerzitetni knjižnici dostaviti 3 primerke obveznega izvoda, sama obdrži 2, 1 primerek pa dostavi knjižnici izven Zagreba, ki bo določena za arhiviranje takšnega varnostnega izvoda. Poleg tega mora po novem vsak založnik dostaviti 1 izvod predpisanih publikacij osrednji knjižnici svoje županije, ki izgrajuje domoznansko zbirko, univerzitetne knjižnice v Osijeku, Reki in Splitu pa lahko v roku enega leta po izidu publikacije zahtevajo od založnika, da jim pošlje 1 izvod. Na drugačen način predlog zakona o knjižnicah rešuje tudi vprašanje obveznega izvoda uradnih publikacij. Stipanov je opozoril, da je o rešitvah treba razmišljati na kritičen način, saj so povzročile dvome že v postopku razprave o predlogu zakona. Sporno se je pokazalo tako število obveznih izvodov, kot predlog knjižnic, ki naj bi jih sprejemale (zakaj npr. ne več znanstvene knjižnice v Dubrovniku, Puli in Zadru?), pa tudi nepopolne definicije npr. avdiovizualnega gradiva (kaj s TV in radijskimi programi) in elektronskih publikacij (kaj z online publikacijami in podatkovnimi zbirkami). In še na nekaj bistvenega je opozoril avtor, namreč, da o kateremkoli zakonskem besedilu ni možno ustrezno razmišljati, dokler hrvaško knjižničarstvo ne pripravi svojega razvojnega plana, dokler jasno ne postavi ciljev in nalog, ki jih mora doseči in uresničiti.

N. Antičević iz Grupacije hrvaških založnikov in knjigarnarjev je povedal, da je ugoden davčni sistem vplival na povečanje števila založnikov (danes jih je okoli 1.500) in

tudi knjigarnarjev (več kot 700 knjigarn). Kljub nizkemu davku pa je cena knjige od 20 do 30% višja kot v zahodnoevropskih državah in sicer zaradi nizkih naklad. Z uvedbo Zakona o davku na dodano vrednost bi se cena hrvaške knjige dodatno povečala še za 20-30%, kar pa bi še zmanjšalo naklade. Založniki in knjigarnarji poudarjajo, da knjiga ni le blago, kot vsako drugo na trgu, ampak je tudi in predvsem kulturna dobrina, ki je ne moreš enostavno uvoziti kot drugo blago. Nastaja doma in njeno tržišče je pač majhno, zato morajo v državi biti ustvarjene takšne razmere, ki bodo zagotavljale dostopnost knjige najširšemu možnemu krogu prebivalstva, v največjem možnem številu knjigarn in po najnižjih možnih cenah. Založnike pa moti nespoštovanje avtorskih in izdajateljskih pravic, ki jih nekateri dobička željni založniki na veliko kršijo. M. Levar iz založbe Školska knjiga je stanje opisala kot "gusarstvo" v založništvu. Statistične podatke Hrvaškega urada za ISBN je predstavila D. Živković. Leta 1990 je bilo pri naših sosedih registriranih 400 založnikov, leta 1996 pa že 1500. Večina jih objavi eno do deset publikacij letno. Čeprav število založnikov narašča, ostaja število letno objavljenih naslovov v povprečju enako (približno 2.500, v minulem letu 2.330). Stanje je avtorica označila kot tipično za dežele v tranziciji. Predstavila je tudi prvo izdajo svetovnega adresarja založnikov ("Publishers' International ISBD Directory") na CD-ROM. Publikacijo "Books-in-Print" (Hrvati uporabljajo termin "katalog knjiga na tržištu") je predstavil I.-E. M. Schmidt-Braul iz Mednarodne knjižne agencije iz Frankfurta/M.

O hrvaški tekoči bibliografiji, njenem nastajanju in pomenu ter bibliografski dejavnosti Narodne in

univerzitetne knjižnice je spregovorila I. Pažameta, zanimiv prispevek o programu CIP pa je pripravila D. Pšenica. Opozorila je, da CIP ni zakonska obveznost in tudi niso predvidene nikakršne sankcije, če založnik objavi publikacijo brez CIP. Kljub temu naj bi prednosti t.j. dostopnost podatkov o knjigah v tisku in s tem vnaprejšnja obveščenost potencialnega trga zanje, prej ali slej spoznalo še tistih 10% založnikov, ki trenutno v programu še ne sodelujejo. Ravno program CIP pa je tisti, ki zahteva najtesnejše sodelovanje založnikov in knjižnic in medsebojno izobraževanje. O tem, kako naj objavlja in preživi na hrvaškem knjižnem trgu mali založnik, ki ne deluje v centru in ki ob tem še stoji ob strani knjižničarstvu (izdaja publikacije s tega področja), nas je optimistično "podučil" S. Jelušić iz založbe Benja. Priprava in tiskanje turističnih prospektov, koledarjev, luksuznih jedilnih listov ipd. ter pomoč ministrstva za kulturo, ki odkupi del naklade strokovnih del s področja knjižničarstva in jo razdeli splošnim knjižnicam, omogočajo kontinuirano izdajanje tovrstnih monografskih publikacij.

Mednarodnemu kolokviju ob rob

Glede na živahno in na trenutke zelo emocionalno razpravo, ki se je razvila šele po tem, ko smo že slišali kratek pregled predstavljenih referatov in predlog zaključkov, bi mogoče rekli, da je bil kolokvij organiziran prepozno (čeprav naj bi sam predlog Zakona o knjižnicah še bilo možno dopolnjevati, saj še ni v fazi sprejemanja v parlamentu ampak je v postopku) in tudi, da precej knjižničarjev trenutne variante besedila sploh ni poznalo. Kolegi, ki so pripravljali besedilo, pa tudi imajo svoj prav, namreč,

kdajkoli bi že bila razprava, usklajenih pripomb ne bi dobili, torej je bolje v določenem trenutku delo končati, četudi "izdelek" ne zadovoljuje vseh. Mogoče smo v tem smislu pri pripravi besedila našega zakona pretiravali. Bomo res potrebovali pomoč Sveta Evrope, da bo se bo delo na pripravi besedila novega zakona nadaljevalo? In vprašajmo se še - kaj bo s stroko in enotnostjo našega knjižničnega sistema, če bodo vsa tri resorna ministrstva začela sprejemati zakone, predpise, pravilnike ipd. vsaka za "svoje" knjižničarje.

Melita Ambrožič

NOVI ELEKTRONSKI MEDIJI V KNJIŽNICAH IN INFORMACIJSKIH CENTRIH

seminar v Bibliotheque
Publique d'Information,
Pariz, 28.-29. nov. 1996

Na seminarju so prevladovali knjižničarji iz Anglije in Francije, za malce več pisanosti pa smo poskrbele udeleženske iz Hrvatske, Bolgarije, Madžarske in Slovenije. Glavna tema je bilo uvajanje novih elektronskih medijev pri informacijskem delu, s predstavitvijo nekaj vzorčnih primerov različnih tipov knjižnic v Angliji in Franciji.

V uvodnem predavanju so nam knjižničarji iz BPI prikazali opažanja, do katerih so prišli s pomočjo raziskave o uporabi interneta v njihovi knjižnici. Raziskava je potekala na dva načina, z anketo in z diskretnim opazovanjem. Nekaj ugotovitev:

- uporabniki v glavnem surfajo brez kakega posebnega cilja
- polovica surfarjev ima tehnično izobrazbo
- tri četrtine je mlajših od 30 let
- 85% je moških
- internet spodbuja socialne stike, uporabniki se družijo in skupaj raziskujejo
- polovica vprašanih meni, da je zelo težko priti do določene informacije, največkrat se izgubijo ali zaidejo na področje, ki jih tudi zanima, vendar ni tisto, zaradi katerega so začeli iskati
- nujno potrebno je temeljito izobraževanje knjižničarjev, kajti ti mnogokrat o internetu vedo veliko manj kot obiskovalci
- internet uporabljajo redni obiskovalci knjižnice, ki zaradi tega ne berejo nič manj

V BPL dvakrat tedensko organizirajo uvajanje v uporabo svojih servisov, vključno interneta. Pri tem so opazili, da je struktura obiskovalcev, ki se udeležijo uvajanja, popolnoma drugačna od tistih, ki internet uporabljajo. Na uvajanje prihajajo ljudje, ki menijo, da je vedenje o internetu del splošne izobrazbe. V razpravi so angleški kolegi poudarili potrebo po raziskavi neuporabnikov, vendar Francozi menijo, da interneta nekateri pač ne potrebujejo - ko začutijo potrebo po njem, bodo sami našli pot do njega. V Franciji ima samo 3% gospodinjstev dostop do interneta, v Angliji 5%, v ZDA pa 10%.

Novi mediji v šolski knjižnici

Carlsbrook High School, otok Wright, Anglija

To je srednja šola z 12000 dijakami, v kateri poteka projekt uvajanja interneta v sredno šolo. Zato je šola, v primeri z drugimi, zelo dobro računalniško opremljena in knjižnica je informacijski in družabni prostor, kjer se zbirajo dijaki. V

knjižnici imajo 45 računalnikov z lokalnim katalogom, CD-romi in internetom. Učenci so s pomočjo mentorja, knjižničarja, izdelali domačo stran šole (v petih jezikih, eden od njih je latinščina). Redne stike imajo z vrstniki z Danske, predvsem pa se učijo kako na internetu čim hitreje poiskati informacijo, ki jo potrebujejo.

Francoske srednje in visoke šole sicer imajo knjižnice ali dokumentacijske centre, vendar v njih še ni niti CD-romov niti interneta. Osnovne šole nimajo niti knjižnic in ravno zdaj poteka projekt njihovega ustanavljanja.

Novi mediji v nacionalni knjižnici *British Library*

Projekt Digital Library Development Program je zaenkrat zajel dve fazi, prva je izdelava domače strani, druga pa dostop do interneta za knjižničarje (uporaba e-maila, ftp, telneta, predvsem pa izobraževanje). Uporabniki zaenkrat nimajo direktnega dostopa. V mreži imajo 150 naslovov CD-romov.

Novi mediji v splošni knjižnici *Croydon Central Library*

Osrednja knjižnica domuje na 9000 m², v novi, leta 1993 zgrajeni zgradbi. V tej knjižnici poteka vzorčni projekt uvajanja interneta v splošne knjižnice. Projekt vodi British Library in ima zelo močno državno finančno podporo. Izvajati so ga začeli leta 1994 in ga letos spomladi zaključili. Izhajajo iz teze, da morajo knjižničarji storiti veliko več kot le omogočiti dostop do interneta. Da bi ugotovili kaj je tisto več, so v prvi fazi daljši čas spremljali dve vzorčni skupini uporabnikov. V prvi so zbrali 12 odraslih z različno stopnjo in profilom izobrazbe brez izkušenj z internetom. Skupini so pripravili tečaj iz osnov uporabe interneta, nato pa

si je vsak od njih izbral področje, ki ga je zanimalo in poskusil o njem dobiti čimveč informacij. V drugi skupini so bili otroci od 5 do 14 let. Otrok niso uvajali, ampak so pustili, da so se znašli sami. Pripravili so jim nekaj zanimivih strani, vendar so raje iskali po svoje. Internet so uporabljali kot dodaten vir informacij pri pisanju domačih nalog, referatov etc. Ugotovitve:

- večina uporabnikov nujno potrebuje uvajalne tečaje in tudi kasneje pomoč knjižničarja
- na internetu je množica uporabnih informacij za vsakogar
- omogočiti je treba lažji dostop do informacij
- zajeti je treba vse prebivalce

Ker se je pokazala velika potreba po zbirki lokalnih informacij, so izdelali Croydon Online, kjer lahko uporabniki najdejo vse kar je zanimivega v njihovem domačem okolju. Samo še podatek, ki se mi je zdel zanimiv: v VB ima 17% splošnih knjižnic dostop do interneta.

Bibliothèque municipale, Valenciennes

Knjižnica je zelo stara, saj je bila ustanovljena že leta 1598 in zato hrani veliko starih in zelo dragocenih gradiv. Tudi v tej knjižnici teče nacionalni pilotski projekt multimedialne knjižnice. Leta 1994 so vzpostavili lokalno mestno omrežje, ki povezuje kulturne, vzgojne in družbene ustanove. Knjižnični elektronski katalog vsebuje tekstovne bibliografske zapise, ki pa so povezani s slikami, avdio-vizualnimi in zvočnimi prilogami, polnimi teksti etc. Tako so slike ali stari dokumenti stalno dostopni javnosti in to na mnogo bolj mikaven način kot so občasne razstave. Knjižnica je spet postala središče, kamor ljudje radi zahajajo. Interneta v knjižnici

še nimajo, vendar imajo natančno izdelane načrte kaj z njim, ko ga prihodnje leto dobijo.

Internet v univerzitetnih knjižnicah

V Angliji imajo vsi študenti, ki želijo, dostop do interneta. Vsak se mora logirati, da imajo pregled nad njihovim delom. Francoske univerze študentom ne omogočajo dostopa do interneta in zaenkrat tega tudi ne nameravajo storiti. V debati so Francozi priznali, da je internet zanje precejšen šok, kajti zanika kakršnokoli hierarhijo in centralizem.

Še nekaj podatkov o **Bibliothèque publique d'Information**, knjižnici, ki nas je gostila:

Nahaja se v centru Georges Pompidou in je bila ustanovljena leta 1977. To je multimedialna knjižnica in edina od splošnih, ki jo financira Ministrstvo za kulturo.

Knjižnico vsak dan obišče 12000 do 13000 obiskovalcev. Odprta je vse dni v letu, razen za prvi maj, do 22 ure. Je referalna, gradiva ne izposojajo na dom. Vstop je prost. Knjižnica se razprostira na 15000 m², v njej je 250 zaposlenih.

Ker je poudarek na multimedialnosti, je knjižnica zelo dobro tehnično opremljena. Ima 60 terminalov z lokalnim katalogom, CD-rom server s 60 naslovi, 12 postaj z internetom, veliko video playerjev, pregledovalnikov za mikrofилme etc. Da bi uporabniki vso to tehnologijo znali uporabljati, organizirajo dvakrat tedensko izobraževanje za vse, ki to želijo.

Struktura in interesi obiskovalcev:

- 48% je mlajših od 25 let
- 57% je študentov
- 40% je žensk, 60% moških
- najbolj jih zanima gradivo s področja znanosti in tehnike

(23%), družboslovja (16%), umetnosti (14%), literature (11%)

- po popularnosti si mediji sledijo takole: knjige (74%), periodika (19%), učenje jezikov (8%), video (7%), glasba (5%)...

Nekaj zanimivejših oddelkov:

- *oddelek za tiskane medije.* Zaloga 400.000 knjig, letno nabavijo približno 12.500 naslovov in izločijo 10-12.000 izvodov. Letni prirast periodike je 37.000.
- *jezikovni oddelek.* 400 uporabnikov dnevno se lahko uči 121 jezikov in narečij. Poleg učenja s pomočjo avdio in video kaset, CD-romov, filmov, lahko spremljajo tudi satelitske TV programe v različnih jezikih.
- *programski oddelek.* Približno 300 računalniških programov lahko uporabniki spoznavajo, testirajo, primerjajo, ne morejo pa jih posneti na diskete in odnesti s seboj. V oddelku je tudi vsa spremljajoča literatura v knjižni obliki.

Breda Karun

*****

OBVESTILA

*****

“KNJIŽNICE IN INTERNET”

(14.-25. julij 1997,
Budimpešta)

Centralna Evropska Univerza iz Budimpešte tudi za letošnje poletje razpisuje obsežen program inten-

zivnih tečajev za univerzitetne učitelje in strokovnjake s področja družbenih ved in humanistike. Za področje knjižničnih znanosti bo potekal **od 14. do 25. julija 1997** tečaj z naslovom “Libraries and Internet” in sicer v sodelovanju z Regionalnim knjižničnim programom Zavoda za odprto družbo, Budimpešta.

Prijave sprejema do konca januarja 1997 urad Poletne univerze (Summer University Office, 1051 Budapest, Nador u. 9, Hunagry). Kandidati morajo priložiti (v angleškem jeziku):

1. Biografijo.
2. Seznam objavljenih del in referatov.
3. Kratke povzetke (vsakega na največ eni strani) treh svojih najpomembnejših del.
4. Vsaj eno priporočilo osebe, ki je kvalificirana za ocenitev kandidatovega znanja in sposobnosti s področja knjižničarstva.
5. Kratko pojasnitev (ne več kot na eni strani) svojega namena oz. zanimanja za udeležbo na poletnem tečaju.

Vsi tečaji in gradiva bodo v **angleškem jeziku**. Udeleženci naj bi dobro obvladali angleški jezik, kar bodo organizatorji preverili v okviru postopka izbire udeležencev. Izbranim udeležencem iz Srednje in Vzhodne Evrope ter iz dežel bivše Sovjetske Zveze bo organizator pokrival celotne stroške.

Vsebina tečaja: Dokončni program tečaja bo oblikovan po izbiri udeležencev, saj želijo organizatorji spoznati njihovo poznavanje in izkušnje pri uporabi Interneta. Tečaj bo sestavljen iz predavanj, seminarjev, praktičnih vaj in delavnic. Udeleženci naj bi pridobili toliko znanja in izkušenj, da bi po končanem tečaju bili usposobljeni za pripravo

in izvedbo izobraževalnih oblik o uporabi Interneta za knjižničarje in uporabnike. Zato bo tečaj vključeval tudi predavanja o učnih tehnikah.

Krajši opis predvidene vsebine tečaja in načina dela smo dobili v Zavodu za odprto družbo - Slovenija in vam je na voljo v Enoti za razvoj knjižničarstva. Dodatne informacije pa zainteresirani lahko dobijo na sedežu CEU, tel.: (+361) 327-3069, 327-3811, fax: (+361) 327-3124, E-mail: summeru@ceu.hu

Melita Ambrožič

PRILOGE

1. V prvi prilogi objavljamo **prijavnico za referat** na strokovnem posvetovanju ZBDS, ki bo potekalo od 27. do 29. oktobra v Portorožu na temo "Knjižničarji pred novimi izzivi".
2. V drugi prilogi je **bibliografsko kazalo Knjižničarskih novic 1996**.
3. V tretji prilogi objavljamo **program izobraževanja**, ki ga bo v letu 1997 izvajala Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, Enota za razvoj knjižničarstva.

V KROŽENJE

KNJIŽNIČARSKE NOVICE, 7(1997)1. ISSN 0353-9237. Izdala: NUK, Turjaška 1, Ljubljana. Urednik: Jelka Kastelic. Uredniški odbor: mag. Melita Ambrožič, Ivan Kanič. Naklada: 660 izvodov. Cena posamezne številke: 500 SIT. Knjižničarske novice lahko naročite za pol leta (januar-junij ali julij-december) ali za celo leto (januar-december). Naročila in odpovedi pošiljajte pisмено. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije št. 23/179-92 z dne 16.3.1992 štejejo *Knjižničarske novice* med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometnem davku, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Naslov uredništva: NUK, Enota za razvoj knjižničarstva, za "Knjižničarske novice", Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah (v ASCII formatu), ali po elektronski pošti (NUK::JELA).

Strokovno posvetovanje in skupščina ZBDS
"KNJIŽNICARJI PRED NOVIMI IZZIVI"
27. - 29. oktober 1997
Portorož

Naslov referata _____

_____

Avtor _____

Naslov delovne organizacije _____

_____

Tel./Fax. _____

Ključne besede _____

_____

_____

Izvleček (do 200 besed)

Prijavnico pošljite najkasneje do **15. marca 1997** na naslov: ZBDS, Turjaška 1,
Ljubljana.